

MAGYAR IPARMŰVÉSZEI SZERKESZTI: GYÖRGY KÁLMÁN

KIADJA: AZ ORSZ. MAGY. IPARMŰVÉSZETI
TÁRSULAT. MEGJELENIK ÉVENTE TÍZSZER
ELŐFIZETÉSI DÍJ: EGY ÉVRE 22 KOR.

XVII
ÉVF.

1914

2.
SZÁM

MAGYAR IPARMŰVÉSZET

AZ ORSZÁGOS M. IPARMŰVÉSZETI MŰZEUUM ÉS ISKOLA ÉS AZ ORSZÁGOS MAGYAR IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT KOZLÖNYVE
MEGJELENIK ÉVENKINT TÍZSZER

XVII. ÉVFOLYAM.

1914.

2. SZÁM.

TARTALOM.

Lengyel Géza: Az új irány és a régi	61
Csányi Károly: Erdélyi török szőnyegek	63
Felvinczi Takács Zoltán: Hopp Ferenc gyűjteménye	68
Hermann János: Dr. W. Ostwald új freskótechnikája	80
A vasbeton formanyelve	84
In memoriam: Roger Marx. — Lichtwark Alfréd. — Gabriel von Seidl	93—94
Kiállítások: Az O. M. Iparművészeti Társulat kiállításai. — Budapesti Műhely	94—95
Múzeális ügyek: Ő felsége ajándéka az Iparművészeti Múzeumban. — Az O. M. Iparművészeti Múzeum ismeretterjesztő előadásai. — Fakonzerválás	96
Pályázatok: Pályázat. — Pályázat síremlékek terveire	96—101
Külföld: Tallózás	101
Kronika: Gara Arnold újabb munkái. — Kornizs-csipkék. — A Pannónia-csipke. — A művészi áruvédjegy. — Az osztrák háziipari intézet. — Díszítő művészet	102—104
Melléklet: A gyermek Jézus imádatát ábrázoló falkárpit	60—61
Hirdetések.	

Az O. M. Iparművészeti Társulat tagjainak a „Magyar Iparművészet” illetménykép jár, évi 20 korona tagsági díj ellenében. Tagul jelentkezni lehet az igazgatóságnál (Budapest, IX., Üllői-út 33—37. szám).

L'ART DÉCORATIF HONGROIS

ORGANE OFFICIEL DU MUSÉE ET DE L'ÉCOLE DES ARTS DÉCORATIFS ET DE LA SOC. HONGR. DES ARTS DÉCORATIFS
PARAIT PAR ANNÉE DIX FOIS

XVII. ANNÉE.

1914.

NUMÉRO 2.

TABLE DES MATIÈRES.

Géza Lengyel: La nouvelle direction et l'ancienne	61
Charles Csányi: Tapis turcs de Transylvanie	63
Zoltán Takács de Felvincz: La collection de François Hopp	68
Jean Hermann: La nouvelle technique de fresques de M. le Dr W. Ostwald	80
Le langage des formes du béton de fer	84
In memoriam	93—94
Expositions	94—95
Affaires de Musée	96
Concours	96—101
Étranger	101
Chronique	102—104
Supplément: L'adoration de l'Enfant Jésus	60—61
Annonces.	

Előfizetési díj a „Magyar Iparművészet” egy évfolyamára 22 K. Külföldre egész évre 24 korona. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, IX., Üllői-út 33—37. sz. Telefon: József 678.

Prix de l'abonnement annuel de la Revue „Magyar Iparművészet” 22 C. A l'Étranger par année 24 C. Rédaction et administration: Budapest, IX., Üllői-út Nos 33—37.

CIMBALOM

SZABADALM., ACÉLSZERKEZETTEL, RÉSZLETRE IS. CSODAERŐS, TISZTAHANGÚ

GRAMMOFON

(BESZÉLŐGÉP) 25 KORONA S FELJEBB. HOZZÁ FEDÁK SÁRI, KIRÁLY, RÓZSA, PERCZEL, BONCI, CARUSO-TÓL LEGSZEBB LEMEZEK DARABJA 2 KORONA 50 FILLÉR.

HEGEDŰK,

VILÁGHÍRŰ MESTEREK HŰ UTÁNZATAI. FUVOLÁK, TÁROGATÓK, CITERÁK, HARMONIKÁK STB. HÚROK. JAVÍTÁSI MŰTEREM STB.

ÁRJEGYZÉK KIVÁNTATRA INGYEN

MOGYORÓSSY GYULA

KIR. SZAB. HANGSZERGYÁROS

BUDAPEST, VIII., RÁKÓCZI-ÚT 71.

KEHRLING-K.
kelmefestő. és
vegylisztító-gyár
Budapest
urzsizmond-ter
10-fióküzletek-a
város. minden-
részében. Ber-
kely. István. u.
loda-cég. alatt
is telefon. 75-05
és. 63-36. szám

LENGYEL GÉZA: AZ ÚJ IRÁNY ÉS A RÉGI

Az új irány, melynek útegyengetési művelete különösen az iparművészetben oly pompásan követhető most, mintegy ellenforradalomnak mondható. Rövid idő óta meglepően sokat írtak róla. Szinte azt lehet mondani: elmélete már ki van fejtve, mielőtt maga a tendencia valóban érvényesült volna. Arról van szó — röviden összefoglalva —, hogy nem ragaszkodunk már oly konokul az új iparművészeti formákhoz, mint csak néhány évvel ezelőtt. Előbb lemondottunk egy új ornamentika megteremtéséről s aztán, megúnva a száraz

puritanizmust, engedékenyeknek mutatkoztunk a régi bútorok és más berendezési tárgyak konstruktív formái iránt is és mindinkább elfogadjuk — kellő ízlést feltételezve — azt az eklekticizmust, mely ellen nemrégén riadót fújt az egész új iparművészet.

Tehát: szabad történelmi stílusokból kiindulni, nem bánt bennünket egyelőre az empire-íz, sőt a barok szabadosság s így feltehető, hogy talán visszakerülnek az interiőrökbe azok a középkori, gótikus és román formák is, melyek végképp száműzötteknek látszottak, mint mai életberendezésünkkel össze nem egyeztethek, fára átvive sivárak és szögletekkel telik.

A processzus így nagyon egyszerű és áttekinthető. Volt egy forradalom, mely a járulékos formák, ornamentek és dekorációk átvételével kezdte, aztán áttért a szerkezetek végleges és kérlelhetetlen hangsúlyozására s mikor minden feladatot megoldott, kisimított minden felületet, száműzött minden faragást, akkor kezdett megengedni, engedni elveiből, megalkudni, visszatérni oda, ahonnan kiindult. A francia forradalmat is Napoleon császársága követte, a történelem teli van ilyen fordulatokkal, miért ne nyugodhatnék meg tehát a művészet és az iparművészet az elhagyott állások újabb elfoglalásában? Amilyen pontosan véljük azonban látni az eseményeket, épp annyira szükséges, hogy ne zuhanjunk igazi visszahatás gödrébe s ne is vonjunk túlságosan messzemenő következtetéseket bizonyos felületes tünetekből. Legelőször is nem kell azt hinni, hogy a modern iparművészet aránylag rövid érájának hatásai oly könnyen eltüntethetők. Nem, ezek igen mélyre mentek, bizonyítékaul annak, hogy az elföldelésre szánt kor művei mégse voltak csak sivár purizmusból s lélektelen szerkezet-hangsúlyozásból összerakva. Aránylag gyorsan változtatja formáit az a primér iparművészet, mely közvetlenül az alkotótól kerül a fogyasztóhoz, melynek megteremtői egyének, művészek, hasznos, termékeny elfoglaltságokkal telik, impresszionisták. De vak az, aki nem látja, hogy még a legkezdetlegesebb viszonyok között is milyen óriási másodlagos hatása van ennek az első kézből való művészetnek. A forradalmi iparművészet lehet immár vieux jeu a legfinomabb szalónokban. Tessék azonban megnézni a nagy polgári bútorraktárakat: ott most van virágjában, fejlődése — és persze torzulása — csúcán, most a legkelendőbb, most nem látni, nem kapni egyebet, mint sima hálószobát, négyszögletes sárgarézpléh-veretű szekrényt. S már ez is helyzetünk bizonyos haladottságát jelenti, mert például a távoli vidék s egyes jelek után ítélve, a távoli Kelet is most tart a már valóban eltemetett bécsi szecesszió elfogadásánál. Ha tehát a múltó művészeti korszakban bizonyos bűnök történtek, a bűnhődés alól oly könnyen megmenekülni nem lehet, a forradalmi úton megteremtett formák még sokáig fognak kísérteni, mikor az iparművészet krémje már tudni sem akar róluk s — ez lenne bizonyára a legmulatságosabb — a közönség széles rétegeit megint csak forradalmi jelszavakkal kell majd meghódítani a konzervatív művészet számára.

Nagyon igazságtalan volna azonban, ha máris valóban temetést rendeznénk s ha nem állapítanók meg, mennyi értékeset, hasznosat és szépet hozott ez a gyorsan megtagadott iparművészeti éra. Az úgynevezett szecesszióról nem kell sokat beszélni. Soha nem volt harmónikus, nagyon sok dilettánst és rosszízű kontárt szabadított fel s mégis megvolt az az érdeme, hogy az iparművészeti forradalmat, mint olyat,

törvényesítette. Ha mármost a következő korszakot, a puritanizmus, konstruktivitás anyagszerűség korszakát vesszük, ennek pályafutása lehet befejezett — hiszen minden mulandó —, de mérlege még mindig igen kedvező. A megokolatlan cifrázkodással, gyári faragványokkal, rettentő unalmú régi sablonokkal szemben igenis üdülést, felszabadulást jelentettek az új interiőrök nagy és változatos felületei, logikus elrendezése. A tömegnevelés szempontjából igenis minden eddig ismertnél alkalmasabb volt ez a művészeti irány ízléshatárok megszabására s mindennél jobban alkalmazkodott a gépekhez, melyeket kiirtani semmiféle új stílusalakulásnak nem lesz módjában.

Voltak hibái. Elnyomta az invenciót s ötletek nélküli félművészek visszaéltek vele. Szárazzá lett és gépszerűvé olyankor is, midőn végig egyéni munka és tervezés érvényesült darabjain. De igazságtalanul támadni felesleges s a legnagyobb igazságtalanság megbontani egyik nem oktalanul, nem jogtalanul közkeletűvé vált elvét, az anyagszerűséget, melyet újabban szintén több oldalról kikezdték, ezen a helyen is. A művészet régibb formáihoz való visszatérés még egyáltalában nem jelenti az anyagszerűség megdőlését, hiszen még az architektúra főanyagai is alig változtak; a belső architektúráé éppen nem. Az anyagszerűség, értelmesen használva, nem jelentett alkotási, termelési dogmát. „Anyagszerűen“ formálható valaki egy asztalt vagy szekrényt vagy boltívet jól is, rosszul is. Az anyagszerűség tiltó rendelkezés volt. Mint ilyen, ma is szinte egész terjedelmében megáll. Ma sem lehet utálat nélkül nézni az erkélyre, melynek tartó konzolját — lévén gipszből — drót fűzi az igazi tartóhoz, a vasgerendához. Ez a gipsz-konzol lehet pontos mása a leggyönyörűbb olasz márványfaragásnak. Elfogadom azért? Nem tolakszik agyamba erőszakkal is, bármiként igyekezzem a matériát absztrahálni, a régi jó meghatározás: piszok az az anyag, mely nincs a maga helyén? Nagyon természetes, hogy az az alkotó művész, aki csak anyagszerű, igen szánalmas, igen szomorú jelenség. De ha még nem is anyagszerű, amit csinál, akkor végképp tűrhetetlen. A matéria szerepét, fontosságát tagadni az iparművészetben vagy az építészetben — ez szinte el sem képzelhető. Sokan vétettek ellene? Igaz. De ha ezzel szemben azt látom, hogy — például — egy igen-igen szerény barok, tehát nem valami szigorú, puritán korszakból való házacská kapuzatát milyen gondosan ívelték be faragott kővel, milyen nemesek és kőszertűek ennek egyszerű profiljai, záródáscíftése milyen erőteljes: akkor meg kell erősödni abban a hitben, hogy ezek a formák mégis csak a kőhöz voltak kötve, hogy mennek ugyan át formák egyik anyagból a másikba, de más ez s megint más a tudatos hamisítás.

Ha semmi más: az anyagszerűség tiltó rendelkezéseinek széleskörű érvényesítése a tegnap iparművészetének megbecsülhetetlen erénye marad. Az új irányzat lehet konzervatív, lehet ismétlő; de hogy a hamisítást fogadja el, ez a feltevés egészen kizárható, még akkor is, ha csupa elnézés és engedékenység lesz mindazokkal az elvekkal szemben, melyeket közvetlen elődje oly harsányan hirdetett.

